

Lovforslag nr. L 147. Fremsat den 17. januar 1990 af justitsministeren (Engell)

Forslag

til

Lov om krigsmateriel m.v.

§ 1. Lovens regler om krigsmateriel finder anvendelse på:

- 1) Materiel, som er konstrueret til militær anvendelse, og som ikke finder civil anvendelse.
- 2) Skydevåben, bortset fra våben der er specielt konstrueret til jagtbrug, sportsbrug eller lignende.
- 3) Ammunition, som kan anvendes til militære formål.
- 4) Krudt og sprængstoffer.
- 5) Komponenter og dele, som er konstrueret til at anvendes i materiel m.v., som nævnt ovenfor, og som ikke finder civil anvendelse.

Stk. 2. Virksomheder, som staten ejer, er ikke omfattet af loven.

§ 2. Krigsmateriel må kun fremstilles, hvis justitsministeren giver tilladelse dertil. Justitsministeren fastsætter de nærmere vilkår for tilladelsen.

Stk. 2. Tilladelse kan kun gives til virksomheder, der opfylder betingelserne i §§ 4-6.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om form og indhold for ansøgninger om tilladelse.

§ 3. En tilladelse efter § 2, stk. 1, kan tilbagekaldes, når særlige forhold taler derfor.

§ 4. Krigsmateriel må fremstilles i personligt drevne virksomheder, hvis indehaveren er dansk statsborger. Aktieselskaber, anpartsselskaber, andelsselskaber eller lignende, som fremstiller krigsmateriel, skal have hjemsted i Danmark.

§ 5. Direktører og prokurister i virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, skal være danske statsborgere. Mindst 80 pct. af bestyrelsesmedlemmerne skal ligeledes være danske statsborgere.

§ 6. I en virksomhed, som fremstiller krigsmateriel, skal mindst 60 pct. af selskabskapitalen være dansk ejet. Udlændinge må dog tilsammen kun eje en så stor del af selskabskapitalen i et selskab eller lignende, at de tilsammen højst repræsenterer 20 pct. af stemmerne.

Stk. 2. Udlændinge må i øvrigt ikke gennem besiddelse af kapital eller på anden måde udøve bestemmende indflydelse på en virksomhed, der producerer krigsmateriel.

Stk. 3. Aktierne i et selskab, som fremstiller krigsmateriel, skal udstedes på navn.

§ 7. Virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, må kun optage udenlandske lån eller lån med udenlandsk garanti med samtykke fra justitsministeren.

§ 8. Justitsministeren afgiver hvert år til det udenrigspolitiske nævn en beretning om antallet af tilladelser efter § 2 til fremstilling af krigsmateriel, samt om hvilke former for krigsmateriel, tilladelserne omfatter.

§ 9. Justitsministeren kan fastsætte regler om salg af krigsmateriel, herunder om at salg kun må ske med ministerens tilladelse.

§ 10. Virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, er underkastet tilsyn af Statens Våbenkontrol.

Stk. 2. Statens Våbenkontrol består af 5 medlemmer. Justitsministeren udnævner våbenkontrollens formand, forsvarsministeren udnævner 2 medlemmer og industriministeren og økonomiministeren udnævner hver 1 medlem.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte en forretningsorden for våbenkontrollen.

§ 11. Virksomheder, som fremstiller krigsmateriel, skal efter anmodning give Statens Våbenkontrol enhver oplysning om virksomheden og dens produktion, herunder om økonomiske og regnskåbmæssige forhold. Våbenkontrollen har adgang til forretningsbøger af enhver art, aktiebøger, regnskabsbilag, kontrakter og andet materiale, som efter våbenkontrollens skøn er nødvendigt for våbenkontrollen.

Stk. 2. Virksomheden skal senest 3 måneder efter regnskabsårets slutning indsende årsregnskab til våbenkontrollen.

§ 12. Statens Våbenkontrol eller de personer, som våbenkontrollen bemyndiger dertil, har, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid uden retskendelse og mod behørig legitimation adgang til virksomheder, der fremstiller krigsmateriel, med henblik på at tilvejebringe oplysninger til brug for våbenkontrollens virksomhed.

Stk. 2. Ansatte i virksomheden og dens indehaver skal efter våbenkontrollens bestemmelser yde våbenkontrollen vejledning og hjælp under tilsyn efter stk. 1.

§ 13. Justitsministeren fastsætter regler om, at virksomheder, som har tilladelse til fremstilling af krigsmateriel, skal betale en årlig afgift til dækning af omkostningerne ved administrationen af denne lov.

§ 14. Justitsministeren kan tillade, at en virksomhed, som fremstiller krigsmateriel, er undtaget fra bestemmelserne i §§ 2-7, hvis den

- 1) kun i ringe omfang fremstiller krigsmateriel,
- 2) udelukkende fremstiller sprængstoffer eller krudt, eller
- 3) udelukkende beskæftiger sig med underordnede delprocesser i fremstillingen.

Stk. 2. En tilladelse efter stk. 1 kan tilbagekaldes, hvis særlige forhold taler derfor.

§ 15. Med bøde eller hæfte straffes den, der

- 1) overtræder § 2, stk. 1, § 7, § 12, stk. 2,
- 2) tilsidesætter vilkår for en tilladelse, eller
- 3) undlader efter anmodning at give oplysninger m.v. til Statens Våbenkontrol.

Stk. 2. Straffen kan under skærpene omstændigheder stige til fængsel i indtil 1 år.

Stk. 3. I forskrifter, der udstedes efter loven, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 4. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab, anpartsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 16. I lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 510 af 19. juli 1989, foretages følgende ændringer:

1. I § 63 indsættes efter *stk. 2*, som nyt stykke:

»*Stk. 3.* Et medlem, der nægter at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel, jf. lov om krigsmateriel m.v., anses for at have en fyldestående grund til at undlade at overtage arbejde eller ophøre med arbejdet, jf. stk. 1.«

Stk. 3-6 bliver herefter *stk. 4-7*.

2. I § 63, *stk. 5*, der bliver *stk. 6*, ændres »*stk. 1, 3 og 4*« til: »*stk. 1, 3, 4 og 5*«.

3. I § 63, *stk. 6*, der bliver *stk. 7*, ændres to steder »*stk. 1, 3, 4 og 5*« til: »*stk. 1 og 3-6*«.

4. Efter § 94 indsættes:

»§ 94 a. Direktøren for Arbejdsløshedsforsikringen kan fastsætte regler om tavshedspligt for oplysninger i sager om ret til dagpenge til medlemmer, der nægter at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel.

Stk. 2. Fastsættes der efter *stk. 1* regler om tavshedspligt, finder straffelovens § 152 og §§ 152c-152e tilsvarende anvendelse på overtrædelse af sådanne regler.«

§ 17. I bistandsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 171 af 25. marts 1987, som ændret senest ved lov nr. 389 af 7. juni 1989, foretages følgende ændringer:

1. I § 40 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Den, som nægter at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel,

fortaber ikke herved retten til ydelse af hjælp.«.

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

2. I § 40, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres »stk. 2, 1. pkt.« til: »stk. 3, 1. pkt.«.

§ 18. I våbenloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 529 af 11. december 1985 som ændret ved lov nr. 861 af 23. december 1987, foretages følgende ændringer:

1. § 2 c, stk. 1, affattes således:

»Justitsministeren kan fastsætte regler om, at skytteforeninger under De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers Skyttegruppe, skytteforeninger under Dansk Skytte Union og skytteforeninger under Dansk Firmaidrætsforbund kan give våbenpåtegning på foreningens medlemsbeviser til skydevåben, der er optaget på Skyttegruppens, Unionens eller Firmaidrætsforbundets skydeprogrammer.«

2. I § 3 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, har, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til kontrol af:

- 1) Våbensamlinger.
- 2) Våbenlagre og våbenbøger hos våbenhandlere.
- 3) Krudtoplaget hos personer, der har tilladelse til genopladning af ammunition eller til køb af sortkrudt, fængelhætter m.v.«

Stk. 3-4 bliver herefter stk. 4-5.

3. § 3, stk. 3, 2. pkt., som bliver stk. 4, 2. pkt., affattes således:

»Forinden der fastsættes sådanne bestemmelser vedrørende skytteforeninger under De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers Skyttegruppe, skytteforeninger under Dansk Skytte Union og skytteforeninger under Dansk Firmaidrætsforbund, skal der så vidt muligt forhandles med Skyttegruppen, Unionen og Firmaidrætsforbundet.«

4. § 9, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Skytteforeninger under De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers Skyttegruppe, skytteforeninger under Dansk Skytte Union og skytteforeninger under Dansk Firmaidrætsforbund kan uanset § 2, stk. 1, anskaffe og besidde våben, der er optaget på Skyttegruppens, Unionens eller Firmaidrætsforbundets skydeprogrammer, samt piber, låsestole og baskyler til de nævnte våben og ammunition dertil. Justitsministeren kan fastsætte regler herom samt om registrering af de nævnte våben m.v.«

5. I § 10, stk. 4 ændres »§ 73« til »kapitel 73«.

§ 19. Loven træder i kraft den 1. april 1990.

Stk. 2. Lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986, ophæves.

Stk. 3. Tilladelser til fremstilling af krigsmateriel, som er meddelt, bortfalder ikke ved lovens ikrafttræden.

§ 20. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne eller Grønland med de afvigelser, som landsdelenes særlige forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslaget er en genfremsættelse af lovforslag nr. L 46 som blev fremsat den 11. oktober 1988. 1. behandlingen er gengivet i Folketingstidende 1988/89, Folketingets forhandlinger, sp. 636 ff. Retsudvalget afgav betænkning over forslaget den 18. maj 1989. 2. behandlingen er gengivet i Folketingstidende 1988/89 a.st., sp. 10892 f. 3. behandlingen er gengivet i Folketingstidende 1988/89 a.st., sp. 11409 ff.

Der er i forhold til det tidligere lovforslag foretaget enkelte lovtekniske ændringer. Herudover er der foretaget visse ændringer i våbenloven, jf. pkt. 6. Endelig er bestemmelsen i det tidligere forslags § 17 om ændringer i våbenlovens eksportbestemmelse udgået. Der henvises herved til lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 5.

Det tidligere lovforslag havde baggrund i folketingsbeslutning af 19. maj 1987 (B99 blad nr. 916) om produktion og eksport af krigsmateriel ved hvilken regeringen blev opfordret til at fremsætte forslag til revision af lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986. Beslutningsforslaget indeholdt de nærmere retningslinier for lovforslaget. Forslaget til folketingsbeslutning blev fremsat den 22. januar 1987, Folketingstidende 1986/87, Folketingets forhandlinger, sp. 5859, 1. behandlingen er gengivet i Folketingstidende 1986/87, a.st. sp. 7810 ff. Retsudvalget afgav betænkning over forslaget den 14. maj 1987 (B 99 blad nr. 909). 2. behandlingen er gengivet a.st. sp. 11875 ff.

2. Ved lovforslagets udarbejdelse er udgangspunktet taget i den gældende lov og de forslag, der er nævnt i folketingsbeslutningen. Endvidere er der foretaget forskellige ændringer i den gældende lovgivning på mindre væsentlige punkter. Disse ændringer er der redegjort for i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser. Endelig har der fundet en vis modernisering sted af lovteksten.

Den gældende lov, jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986, er optaget som bilag til lovforslaget.

3. Efter folketingsbeslutningen skal der indføres en tidssvarende definition i loven af, hvad der forstås ved krigsmateriel. Lovforslaget indeholder i overensstemmelse hermed i § 1 en afgrænsning af begrebet krigsmateriel. Dette begreb er efter de gældende regler fastlagt ved anordning nr. 238 af 16. juli 1937 om, hvad der forstås ved krigsmateriel. Anordningen omfatter de typer af krigsmateriel, man kendte i 1937, og nogle dele hertil. Krigsmateriel af nyere dato, samt visse dele til sådant krigsmateriel, er i et vist omfang i praksis anset for omfattet af krigsmaterielbegrebet. Afgørende for, om dele til krigsmateriel i praksis er blevet anset for omfattet af lovens bestemmelser, har været, om delene udelukkende har fundet anvendelse til militær brug, eller om de tillige har en civil anvendelse. Lovforslaget betyder på dette punkt, at spørgsmålet om, hvad der omfattes af loven, bestemmes efter nogle generelle kriterier.

4. Ved lovforslagets § 2 fastholdes kravet om, at krigsmateriel kun må fremstilles med tilladelse fra justitsministeren.

Efter den gældende lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m. kan tilladelse kun gives til virksomheder, der er 100 pct. dansk ejet og ledet. Gennemførelsen i sin tid af denne regel, skal ses i sammenhæng med den særlige situation i 1937, hvor man lagde afgørende vægt på at hindre tysk indflydelse på dansk krigsmaterielproduktion. Dertil kom, at kravet ikke havde synderlig betydning for dansk industri, der, så vidt vides, ikke på daværende tidspunkt indgik i internationalt samarbejde om produktion af krigsmateriel.

Under udarbejdelsen af lovforslaget har Industrirådet redegjort for nødvendigheden af, at kapitalkravet lempes. Også Industriministeriet og Udenrigsministeriet har peget på det ønskelige i en lempelse af kapitalkravet.

Bestemmelsen om, at hele kapitalen skal være på danske hænder, har ikke betydning for danske myndigheders muligheder for at sikre, at danske interesser varetages i forbindelse med produktionen. Sikringen heraf må ske gennem reglerne om kontrol med virksomhedernes produktion og reglerne om eksport

af krigsmateriel. Det stigende internationale samarbejde navnlig i såvel Nato-regi som blandt de europæiske Nato-lande om udvikling og produktion af krigsmateriel tilsiger, at der åbnes mulighed for, at udenlandsk kapital – i hvert fald i begrænset omfang – kan indgå som ansvarlig kapital i danske virksomheder, der har produktionstilladelse.

Et samarbejde om udvikling og produktion af krigsmateriel åbner endvidere mulighed for udveksling af teknologisk viden af betydelig interesse også for danske virksomheders civile produktion. Et samarbejde herom med udenlandske virksomheder, f.eks. i form af joint ventures, forudsætter ofte, at de samarbejdende virksomheder med henblik på fælles investeringer udveksler mindre andele af selskabskapitalen, og at de samarbejder på bestyrelsesplan.

Baggrunden for forslaget til ændring af §§ 5 og 6 er derfor samtidig med at åbne mulighed for begrænset udenlandsk kapital at give mulighed for, at de udenlandske investorer i en vis mindre udstrækning kan få sæde i selskabets bestyrelse. Derfor foreslås § 5 ændret således, at op til 20 pct. af bestyrelsespladserne kan besættes med udenlandske statsborgere.

Kravet om, at direktører og prokurister skal være danske statsborgere, fastholdes.

Ændringsforslagene medfører ikke nogen nævneværdig udenlandsk indflydelse på produktionen og medfører ingen ændring i den kontrol, virksomhederne er undergivet. Det er således fortsat Statens Våbenkontrol, der påser, at loven overholdes. Forslagene vil imidlertid kunne have stor betydning for dansk industris mulighed for at deltage i internationale projekter, der kan være værdifulde for industriproduktionen både i den militære og den civile sektor. Ska-bes der ikke en sådan mulighed, kan tab af danske arbejdspladser på længere sigt befrygtes.

I overensstemmelse med folketingsbeslutningen er der i §§ 16 og 17 indarbejdet bestemmelser om, at den, der nægter at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel ikke derved fortaber retten til arbejdsløshedsdagpenge eller sociale ydelser. Bestemmelserne, som er ændringer af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. og lov om social bistand, er udformet i samarbejde med Arbejdsministeriet og Socialministeriet, og svarer til § 15 i det tidligere forslag med lovtekniske ændringer.

Endvidere er der i § 8 indarbejdet en bestemmelse om, at justitsministeren hvert år afgiver en beretning til det udenrigspolitiske nævn om omfanget og arten af tilladelser til at producere krigsmateriel.

5. Det tidligere lovforslags bestemmelse i § 17 om ændringer i våbenlovens eksportbestemmelse er ikke medtaget i lovforslaget. Udenrigsministeriet udtalte

under behandlingen af det tidligere lovforslag bl.a., at »alt i alt forekommer den gældende våbeneksportpolitiske praksis fuldt ud at tilgodes de samme hensyn som ændringsforslaget, som tilmed i forhold til den førte politik repræsenterer en principiel vidtgående lempelse med nærliggende risiko for misbrug«. På baggrund af Udenrigsministeriets udtalelse opstod der tvivl om, hvorvidt regeringens hidtidige restriktive våbeneksportpolitik ville blive opretholdt. For at imødegå denne tvivl er bestemmelsen ikke medtaget.

6. Som noget nyt i forhold til det tidligere forslag er der medtaget visse ændringer i våbenlovens § 2 c, § 3, § 9 og § 10.

Formålet med ændringerne er bl.a. at ligestille skytteforeninger under Dansk Firmaidrætsforbund med skytteforeninger under De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger (DDSG & I) og skytteforeninger under Dansk Skytte Union (DSU).

Ved lovforslaget skabes der endvidere en utrykkelig hjemmel for, at politiet uden retskendelse har adgang til kontrol af våbensamlinger m.v.

Ved lovforslaget ændres der ikke på den skærpelse af våbenlovgivningen, der blev gennemført i 1985 og 1987.

7. Lovforslaget forventes ikke at få administrative eller økonomiske konsekvenser af betydning for det offentlige.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1, stk. 1

Bestemmelsen fastslår i *stk. 1*, hvad der skal forstås ved krigsmateriel.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger indeholder den gældende lov ikke nogen afgrænsning af, hvad der skal forstås ved krigsmateriel. Det er fastlagt i en kongelig anordning fra 1937. Denne anordning omfatter stort set de typer af krigsmateriel, som man kendte i 1937, og visse dele hertil.

I praksis har man ved en udvidende fortolkning af anordningen i et vist omfang inddraget genstande, der ikke er nævnt i anordningen, under den gældende lov. Det drejer sig navnlig om genstande, der klart bør være omfattet af lovgivningen om krigsmateriel, og som ikke var kendt i 1937, f.eks. dele til raketter. På den anden side har militært radioudstyr fremdeles været holdt uden for krigsmateriellovgivningen, da kommunikationsudstyr ikke er nævnt i anordningen.

§ 1, *stk. 1, nr. 1*, betyder, at enhver form for materiel, der er specielt konstrueret til militær anvendelse, er omfattet af loven. Radioudstyr, der er specielt kon-

strueret til militært brug, vil således også være omfattet. Materiel, der finder civil anvendelse, omfattes ikke. Dette svarer til den gældende lovgivning.

Krigsmaterielbegrebet omfatter alle fysiske ting bortset fra levnedsmidler, men ikke know-how og lignende immaterielle produkter.

Om § 1, stk. 1, nr. 2, bemærkes, at den gældende lovgivning om krigsmateriel omfatter så godt som alle skydevåben. Lovforslaget omfatter på samme måde som udgangspunkt alle skydevåben, også selv om de ikke er specielt konstrueret til militær anvendelse. Lovforslaget undtager dog skydevåben, der er specielt konstrueret til jagt, sport og lignende, idet der ikke er nogen rimelig begrundelse for at lade disse våben, der er uden militær interesse, være omfattet. Fremstilling af disse våben kræver tilladelse efter våbenloven.

Krudt og sprængstoffer anvendes i vidt omfang til civile formål, men på grund af deres særlige betydning i militære sammenhænge er de - som efter gældende lovgivning - omfattet af loven og medtaget som nr. 4. Der er dog, som efter den gældende lov, mulighed for at undtage fremstilling af disse ting, jf. § 14, stk. 1, nr. 2.

§ 1, stk. 1, nr. 5, omfatter komponenter og dele, der er specielt konstrueret til at anvendes i krigsmateriel. Anordningen fra 1937 nævner i et vist omfang dele til forskellige former for krigsmateriel, og i praksis har man ved udvidende fortolkninger medtaget andre komponenter og dele. Det afgørende synspunkt har her været, om komponenterne og delene udelukkende har en militær anvendelse, eller om de også har en civil anvendelse. Hele spørgsmålet, om hvilke komponenter og dele der er omfattet, har dog givet anledning til tvivl. Bestemmelsen vil betyde, at spørgsmålet, om hvilke komponenter og dele der omfattes, fastlægges efter et generelt kriterium, der svarer til det synspunkt, som har været dominerende i den hidtidige praksis. Komponenter og dele, der også finder civil anvendelse, vil således fortsat ikke være omfattet af loven.

Efter § 1, stk. 2, er virksomheder, som staten ejer, ikke omfattet af loven. Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 9, stk. 1.

Grunden til, at denne retstilstand foreslås opretholdt, er, at sådanne virksomheder, der omfattes af § 1, stk. 2, er underlagt en minister, der har både det retlige og politiske ansvar for virksomheden. Disse virksomheder er således i forvejen underkastet et sådant tilsyn fra det offentlige, at det er fundet naturligt at foreslå den hidtidige retstilstand opretholdt.

Det tilføjes, at våbenlovens eksportbestemmelser også finder anvendelse for virksomheder, staten ejer. Virksomhederne skal således i hvert enkelt tilfælde

have tilladelse fra justitsministeren, når våben og krigsmateriel skal udføres fra Danmark.

Til § 2

Bestemmelsen fastsætter som den gældende lovs § 1 og § 2, stk. 1, at krigsmateriel kun må fremstilles, hvis justitsministeren giver tilladelse dertil, samt at der kan fastsættes nærmere vilkår for tilladelsen. Det er som udgangspunkt alle dele af fremstillingsprocessen, som omfattes af bestemmelsen. Reparation og lignende af krigsmateriel omfattes ikke af loven. Ændringer af en eksisterende krigsmaterielgenstand, således at den fremtræder som en ny genstand, er derimod omfattet af loven. Virksomheder, hvis arbejde med krigsmateriel er af underordnet betydning, eller som udelukkende fremstiller krudt og sprængstof, har dog efter § 14 mulighed for at opnå dispensation fra visse af lovens bestemmelser.

Stk. 3 giver justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om, hvilke oplysninger, der skal gives i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til at producere krigsmateriel. Det kan særligt være oplysninger om virksomhedens ledelse, økonomiske forhold og ejerforhold.

Til § 3

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til den gældende lovs § 2, stk. 2. Det kan f.eks. komme på tale at tilbagekalde en tilladelse, hvis virksomheden tilsidesætter vilkår, som er fastsat for tilladelsen, eller hvis virksomheden får væsentlige økonomiske problemer. Grunden til, at væsentlige økonomiske problemer kan medføre, at en tilladelse tilbagekaldes, er, at denne situation kan indebære en særlig fare for misbrug af produktionstilladelsen. Endvidere kan f.eks. internationale hensyn også begrunde, at en tilladelse tilbagekaldes. Tilbagekaldelsen af en tilladelse medfører ikke erstatningsansvar for det offentlige.

Til § 4

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 1, stk. 2, med hensyn til krav om dansk statsborgerskab for personligt drevne virksomheder og krav om hjemsted i Danmark for selskaber.

Til § 5

Efter den gældende lovs § 1, stk. 2, skal det fremgå af selskabets vedtægter, at samtlige bestyrelsesmedlemmer, direktører og prokurister skal være danske statsborgere. Efter forslaget opretholdes kravet om dansk statsborgerskab for direktører og prokurister i selve lovteksten. Det er på den baggrund uden betydning

ning at fastholde kravet om, at en bestemmelse herom skal optages i selskabets vedtægter.

Kravet om, at samtlige bestyrelsesmedlemmer skal være danske statsborgere foreslås ændret, således at mindst 80 pct. af bestyrelsesmedlemmerne skal være danske statsborgere. Reglen skal ses i sammenhæng med forslaget § 6, hvorefter en vis mindre del af selskabets kapital kan være udenlandsk ejet. Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 4.

Til § 6

Efter den gældende lovs § 1, stk. 2, kan tilladelse til at producere krigsmateriel ikke meddeles en virksomhed, hvis der er anbragt eller agtes anbragt udenlandsk kapital i virksomheden.

Efter forslaget § 6, stk. 1, foreslås dette krav ændret, således at mindst 60 pct. af selskabskapitalen skal være dansk ejet. Den udenlandsk ejede del af kapitalen må dog højst repræsentere 20 pct. af stemmerne. Som nævnt under de almindelige bemærkninger, pkt. 4, er hensigten med forslaget især at gøre det muligt for danske virksomheder at indgå i det stigende internationale arbejde navnlig i såvel Nato-regi som blandt de europæiske Nato-lande om udvikling og produktion af krigsmateriel.

Normalt vil 20 pct. af stemmerne på en generalforsamling ikke have nogen bestemmende indflydelse. I særlige tilfælde kan en mindre andel end 20 pct. af stemmerne imidlertid have bestemmende indflydelse. Dette vil således kunne være tilfældet, såfremt de øvrige aktier er fordelt på et stort antal aktionærer.

Bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 2, sikrer derfor, at udlændinge heller ikke indirekte, f.eks. gennem aktiebesiddelser i andre danske selskaber og lignende, eller på grund af spredningen af aktierne kan opnå en bestemmende indflydelse på en virksomhed, der producerer krigsmateriel.

Efter den gældende lovs § 1, stk. 2, skal det fremgå af selskabets vedtægter, at aktierne skal lyde på navn. Efter bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 3, oprettholdes kravet om, at aktierne skal noteres på navn i selve lovteksten. Efter aktieselskabslovens § 4, stk. 1, nr. 11, skal dette anføres i selskabets vedtægter.

Til § 7

Efter den gældende lovs § 8, stk. 2, kræver det justitsministerens samtykke at ændre vedtægter, udvide aktiekapitalen eller optage lån. Kravet om justitsministerens samtykke til ændring af vedtægter og udvidelse af aktiekapitalen, har ingen betydning for kontrollen med virksomhederne. Det afgørende er, at virksomhederne overholder lovens bestemmelser, hvilket påses af Statens Våbenkontrol. Da bestem-

melserne således giver anledning til unødigt administration, er de ikke medtaget i forslaget.

Reglen i den gældende lov om, at Justitsministeriet skal give samtykke til låneoptagelse, synes også overflødig, når der er tale om lån fra danske långivere.

Optagelse af lån kan undertiden give anledning til betænkeligheder, hvis det er udtryk for, at virksomheden står økonomisk svagt. Hvis en virksomhed står økonomisk svagt i en sådan grad, at en fortsættelse af krigsmaterielproduktionen er betænkelig, kan tilladelse efter forslaget § 3 kaldes tilbage. Statens Våbenkontrol vil efter forslaget § 11, stk. 2, få oplysning om virksomhedens økonomi hvert år. For virksomheder, som der er anledning til at føre en mere tæt kontrol med, kan der indhentes oplysninger i fornødent omfang efter reglerne i forslaget § 11, stk. 1 og § 12. Det findes herefter ikke nødvendigt at opretholde kravet om samtykke til indenlandsk låneoptagelse.

Optagelse af lån fra en udenlandsk långiver eller lån, der garanteres af en udlænding, betyder risiko for udenlandsk indflydelse i virksomheden. Den gældende lovs krav om samtykke til en sådan låneoptagelse er derfor opretholdt. Ved afgørelsen af, om tilladelse til udenlandske lån kan meddeles, vil der blive taget hensyn til, om der foreligger en dansk kaution for lånet, samt til, om den udenlandske långiver skønnes at kunne opnå indflydelse i virksomheden i kraft af lånet.

Til § 8

Bestemmelsen er ny og svarer til folketingsbestemmelsernes punkt 3.

Til § 9

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 3. Bemyndigelsen er aldrig udnyttet, men det anses for mest hensigtsmæssigt at opretholde muligheden for at fastsætte regler om salg af krigsmateriel. Bestemmelsens betydning er begrænset, da det efter våbenlovens § 6 i hvert enkelt tilfælde kræver tilladelse at eksportere krigsmateriel.

Til § 10

Bestemmelsen svarer med sproglige ændringer til den gældende lovs § 4.

Til § 11

Bestemmelsen svarer med mindre tekniske ændringer til den gældende lovs § 5.

F. t. l. om krigsmateriel m.v.

Til § 12

Bestemmelsen svarer med nogle tekniske ændringer til den gældende lovs § 6, stk. 1.

Til § 13

Bestemmelsen er en udbygning af den gældende lovs § 7. Den årlige afgift skal dække Justitsministeriets udgifter ved behandlingen af ansøgninger om tilladelser efter denne lov samt udgifterne ved våbenkontrollens tilsyn.

Til § 14

Efter den gældende lovs § 9, stk. 2, kan justitsministeren bestemme, at virksomheder, der udelukkende fremstiller sprængstoffer eller krudt, eller som kun i ringe omfang fremstiller krigsmateriel, undtages fra lovens bestemmelser. Virksomheder, der har dispensation, er således helt undtaget fra loven, herunder også fra reglerne om tilsyn af våbenkontrollen. I praksis har man navnlig givet dispensationer til virksomheder, hvis produktion er af ringe omfang. Disse dispensationer er i almindelighed udformet således, at Justitsministeriet har mulighed for at følge med i, at produktionerne fortsat har et ringe omfang.

Efter den gældende lov kan der kun gives dispensation fra loven til fremstilling af krudt og sprængstoffer og til virksomheder, der fremstiller krigsmateriel i ringe omfang. Efter forarbejderne til loven er der ved fremstilling af krudt og sprængstoffer tænkt på fremstilling til civil brug. I øvrigt kan der som nævnt kun dispenseres, hvis fremstillingen af krigsmateriel er af ringe omfang. I praksis har man ved administrationen af denne regel taget udgangspunkt i, om virksomhedens produktion af krigsmateriel er af forholdsvis beskedent omfang. I andre tilfælde skal der indhentes tilladelse, uanset hvilken karakter produktionen har. Således kræves der tilladelse til at udføre mindre delprocesser, f.eks. maling eller varmebehandling af genstande, der skal indgå i krigsmateriel. Dette gælder også selv om de pågældende genstande ikke i sig selv er syndeligt avancerede i teknisk henseende. Virksomheder, der kun udfører disse underordnede delprocesser, har ikke en sådan forbindelse med produktionen, at der ad denne vej kan fremstilles noget, der fremstår som krigsmateriel i sædvanlig forstand.

Forslagets § 14 åbner derfor mulighed for, at virksomheder, der alene beskæftiger sig med underordnede delprocesser, også kan opnå dispensation. Samtidig indebærer forslaget, at en dispensation alene betyder, at virksomheden undtages fra bestemmelsen i §§ 2-7, det vil navnlig sige kravet om tilladelse efter

§ 2 og kapital- og ledelseskravene, mens virksomheden principielt er omfattet af Statens Våbenkontrol. Det er dog ikke meningen med denne ændring, at virksomheder, der får dispensation, skal underkastes et lige så intensivt tilsyn, som andre virksomheder, men det forekommer rigtigt at åbne mulighed for, at våbenkontrollen kan foretage nærmere undersøgelser, hvis der er særlig anledning hertil.

Ved anvendelsen af § 14, stk. 1, nr. 3, vil der blive lagt vægt på, om delprocessen er et mindre led i den samlede produktion, og om delprocessen efter sin karakter også foretages på civile komponenter, f.eks. sprøjtemaling og varmebehandling. Endvidere vil der blive lagt vægt på karakteren af den komponent, som processerne foretages på.

Til § 15

Bestemmelserne indeholder lovens straffebestemmelser.

Til § 16

Der henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslagets § 1.

Ifølge folketings beslutningens pkt. 4 skal der ikke knyttes nogen form for rettighedstab eller sanktioner i øvrigt efter arbejdsløshedsforsikringsloven ved nægtelse af at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel.

Det foreslås som konsekvens heraf i lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v., at indsætte en bestemmelse om, at medlemmer af en arbejdsløhedskasse ikke mister dagpengereetten, hvis de undlader at overtage eller ophører med arbejde i den omhandlede situation.

Det bemærkes, at der allerede i arbejdsløshedsforsikringslovens § 63, stk. 6, er hjemmel til administrativt at fastsætte en regel om, at et medlem ikke får karantæne ved at undlade at overtage et arbejde eller ophøre med at arbejde med udvikling og produktion af krigsmateriel.

Ændringsforslagene i nr. 2 og 3 er en konsekvens af, at der indsættes et nyt stk. 3.

Da afgørelser om retten til dagpenge træffes af arbejdsløhedskasserne, der er private foreninger og således ikke er omfattet af forvaltningsloven, og da der i den gældende arbejdsløshedsforsikringslov ikke er regler om tavshedspligt, foreslås i nr. 4 en ny bestemmelse, hvorefter direktøren for arbejdsløshedsforsikringen kan fastsætte strafsanktionerede regler om tavshedspligt for så vidt angår medarbejdere ved arbejdsløhedskasser angående oplysninger om, hvorvidt en virksomhed fremstiller krigsmateriel.

Til § 17

Bestemmelsen er udarbejdet i overensstemmelse med folketings beslutningens punkt 4, og vedrører lovgivning, der henhører under Socialministeriets område. Det følger af bestemmelsen, at der ikke kan knyttes nogen form for tab af rettigheden til kontanthjælp efter lov om social bistand ved nægtelse af at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel.

Til § 18, nr. 1

Ved den seneste ændring af våbenloven (lov nr. 861 af 23. december 1987) blev der åbnet mulighed for, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at skytteforeninger under De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers Skyttegruppe og skytteforeninger under Dansk Skytte Union kan give våbenpåtegning på medlemsbeviser til skydevåben, der er optaget på Skyttegruppens eller Unionens skydeprogrammer. Ordningen blev indført som en udvidelse af den tidligere gældende ordning, hvorefter personer, der dyrkede flugtskydning i en skytteforening, kunne få våbenpåtegning til glatløbende haglgeværer.

Bemyndigelsen er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 438 af 19. juli 1988 (våbenbekendtgørelsen). Efter denne bekendtgørelses § 5 kan politimesteren (politidirektøren) godkende, at skytteforeninger under de nævnte organisationer kan give våbenpåtegning på foreningens medlemsbeviser til skydevåben, der er omfattet af organisationernes skydeprogrammer. Våbenpåtegning kan kun meddeles med samtykke fra politiet i hvert enkelt tilfælde.

Den beskrevne ordning, hvorefter våbenpåtegning på et medlemsbevis til en skytteforening kan danne grundlag for besiddelse m.v. af våben, er ikke udtryk for, at de almindelige betingelser for våbenbesiddelse fraviges. Behovet for våben vil være godtgjort gennem det aktive medlemskab af en skytteforening. Kravene til besidderens personlige forhold og hidtidige vandel undersøges i forbindelse med politiets meddelelse af samtykke til, at våbenpåtegning må gives. Ordningen er således alene udtryk for, at administrationen af ordningen er tilrettelagt på en særlig måde, der bla.. betyder en arbejdsmæssig lettelse for politiet, og ordningen har efter Justitsministeriets opfattelse fungeret tilfredsstillende.

Ved den foreslåede ændring af § 2 c, stk. 1, åbnes der mulighed for, at ordningen med våbenpåtegninger kan udvides, således at tillige Dansk Firmaidrætsforbund efter justitsministerens nærmere bestemmelse får adgang til at give våbenpåtegning på medlemsbeviset til skydevåben, der er optaget på Firmaidrætsforbundets skydeprogram. Dansk Firma-

idrætsforbund har ca. 200.000 medlemmer fordelt på 6.000 klubber. Firmaidrætsforbundets skydesektion har ca. 10.000 medlemmer.

Justitsministeriet finder det på baggrund af de hidtidige erfaringer med våbenpåtegninger ubetænkeligt at udvide ordningen som foreslået. Herved opnås der også en mindre administrativ lettelse for politiet.

Til § 18, nr. 2

I den afsluttende beretning om ændringer i våbenlovgivningen (Betænkning nr. 1082/1986) foreslog arbejdsgruppen vedrørende våbenlovgivningen som noget nyt, at seriøse våbensamlere skulle kunne meddeles tilladelse til nærmere angivne våben (ældre skydevåben, glatløbende haglgeværer og blankvåben) uden angivelse af det enkelte våben og antallet af våben. Forslaget var en lempelse i forhold til den dagældende regel i våbenbekendtgørelsens § 14, hvorefter der kun kunne registreres ét våben på en våbentilladelse. Denne regel havde imidlertid uheldige, praktiske konsekvenser for våbensamlere, der – i modsætning til f.eks. skytter og jægere – jævnligt forøger eller ændrer deres våbensamling. Arbejdsgruppen foreslog, at der i en sådan, bred våbentilladelse blev stillet vilkår om, at samleren fører en liste over våbensamlingen, at listen en gang årligt samt iøvrigt på begæring skal indsendes til politiet, og at politiet til enhver tid skal have adgang til at kontrollere samlingen. Det sidstnævnte vilkår er nødvendigt for, at politiet kan kontrollere, at våbnene opbevares forsvarligt, og at der ikke opbevares våben, som ikke er omfattet af tilladelsen. Dette vilkår er således sikkerhedsmæssigt begrundet og en naturlig konsekvens af den foreslåede lempelse i praksis med hensyn til tildeling af våbentilladelser til samlere.

Arbejdsgruppens beretning dannede grundlag for de ændringer, der fandt sted i våbenloven med virkning fra 1. februar 1988 (knive, slangebøsser m.v. – lov nr. 861 af 23. december 1987), og arbejdsgruppens forslag blev fulgt op i de administrative forskrifter, som blev udsendt til opfølgning af loven, herunder Justitsministeriets cirkulære af 19. juli 1988 om våben m.v.

I cirkulærets § 11, stk. 4, nr. 3, er det således bestemt, at der for en samlertilladelse til skydevåben bl.a. skal fastsættes vilkår om, at politiet til enhver tid uden retskendelse har adgang til kontrol af samlingen. Tilsvarende vilkår skal efter cirkulæret fastsættes i tilladelser til erhvervmæssigt køb og salg af våben og ammunition, til genopladning af ammunition til eget brug og til køb af sortkrudt, fængelhætter m.v.

I forbindelse med behandlingen af en konkret sag om tilladelse til våbensamling er der rejst tvivl om hjemmelen til i en våbentilladelse at fastsætte som

vilkår, at politiet til enhver tid uden retskendelse har adgang til kontrol af våbensamlingen.

I betænkning nr. 1039/1985 om tvangsindgreb uden for strafferetsplejen antages det, at husundersøgelse m.v. i almindelighed kan finde sted, uden at kravet om retskendelse udtrykkeligt fremgår af loven, når politiet er forvaltningsmyndighed. Betænkningen ses dog ikke at tage udtrykkelig stilling til de tilfælde, hvor politiet ikke har en oprindelig kompetence – (f.eks. i våbenloven) – men kun en afledet (våbenbekendtgørelsen). Betænkningen anbefaler i øvrigt, at der skabes udtrykkelig lovhjemmel til uden for strafferetsplejen at foretage husundersøgelse m.v. uden retskendelse.

Forslaget til et nyt stk. 3 i § 3 skal ses i lyset af ovenstående. Der er således ikke tale om, at politiet i videre udstrækning end hidtil skal have mulighed for at foretage husundersøgelse, men der er alene tale om

en præcisering af hjemmelen. Bestemmelsen er udformet i overensstemmelse med en tilsvarende bestemmelse i fyrværkerilovens § 4.

Til § 18, nr. 3 og 4

Ændringerne under nr. 3 og 4 er konsekvenser af, at der i nr. 1 er foreslået en ligestilling af skytteforeninger under Dansk Firmaidrætsforbund med skytteforeninger under De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger og skytteforeninger under Dansk Skytte Union.

Til § 20

Bestemmelsen betyder, at loven fra 1937 fortsat finder anvendelse på Færøerne, indtil denne lov sættes i kraft ved en kongelig anordning.

Bilag

Justitsministeriets lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986

Bekendtgørelse af lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m.

Herved bekendtgøres lov nr. 139 af 7. maj 1937 om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m. med de ændringer, der følger af lov nr. 213 af 4. juni 1965.

§ 1. Det er forbudt uden tilladelse af justitsministeren at tilvirke krigsmateriel.

Stk. 2. Sådan tilladelse kan kun meddeles personer, der har dansk indfødsret, og aktieselskaber, som har deres hjemsted her i landet, og i hvis vedtægter det er bestemt, at aktierne skal lyde på navn, og at samtlige bestyrelsesmedlemmer, direktører og prokurister skal have dansk indfødsret. Tilladelse kan ikke meddeles, når der i den pågældende virksomhed er eller agtes anbragt udenlandsk kapital.

Stk. 3. Hvad der forstås ved krigsmateriel i denne lov, fastsættes ved kongelig anordning.

§ 2. Ansøgning om tilladelse til tilvirkning af krigsmateriel skal – foruden alle fornødne oplysninger om den pågældende virksomhed, dens ledelse og kapitalforhold – indeholde oplysning om, hvilken art af krigsmateriel der agtes fremstillet, samt stedet, hvor fremstillingen skal foregå.

Stk. 2. Tilladelsen meddeles indtil videre og på de nærmere betingelser, som justitsministeren i hvert enkelt tilfælde finder det fornødent at foreskrive; den kan tilbagekaldes, når de fastsatte betingelser ikke er overholdt eller særlige forhold, derunder navnlig internationale hensyn, taler derfor.

§ 3. Ved kongelig anordning kan det bestemmes, at virksomhed med hensyn til salg af krigsmateriel kun må udøves med justitsmini-

sterens tilladelse og på de vilkår, som fastsættes af ministeren.

§ 4. De virksomheder, som omfattes af denne lov, underkastes tilsyn af et dertil nedsat råd (Statens våbenkontrol).

Stk. 2. Rådet består af 5 medlemmer. Justitsministeren udnævner rådets formand, hvorhos 2 medlemmer (valgt blandt hærens og flådens sagkyndige) udnævnes af forsvarsministeren, 1 af ministeren for handel, industri og søfart og 1 af finansministeren.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter efter forhandling med forsvarsministeren nærmere regler om rådets organisation og virksomhed.

§ 5. De af loven omfattede virksomheder er forpligtede til at på tro og love at give rådet alle oplysninger, som dette kræver om produktionsart, omfang, indgåede bestillinger og alle andre forhold, som rådet anser det for nødvendigt at få kundskab om.

Stk. 2. Det påhviler de pågældende virksomheder senest 3 måneder efter regnskabsårets afslutning at tilstille rådet deres årsregnskaber, ligesom de efter derom fremsat begæring er pligtige at give rådet adgang til forretningsbøger af enhver art, aktiebøger, regnskabsbilag, kontrakter m.m.

§ 6. Rådets medlemmer og de til dets bistand ansatte personer, som af rådet bemyndiges der-

til, har ret til, når som helst det ønskes, at få adgang til de virksomheder, som er underkastet tilsyn.

Stk. 2. Rådets medlemmer og de til dets bistand ansatte personer skal iagttage tavshed med hensyn til de forhold, som de i anledning af deres hverv bliver bekendt med.

§ 7. Til bestridelse af omkostningerne ved den i denne lov omhandlede kontrol skal de virksomheder, der er underkastet tilsyn, yde en afgift til statskassen. De nærmere regler om denne afgift fastsættes af justitsministeren.

§ 8. I tilladelser til fremstilling af krigsmateriel, der meddeles aktieselskaber, skal der som vilkår optages bestemmelser til regulering af selskabets årlige udgifter til administration, tantiømer, reparationer, fornyelser, afskrivninger, henlæggelser m.v.

Stk. 2. Et aktieselskab, der fremstiller krigsmateriel, må ikke uden justitsministerens samtykke ændre sine vedtægter, udvide sin aktekapital eller optage lån.

§ 9. Denne lov omfatter ikke statsvirksomheder.

Stk. 2. Justitsministeren er bemyndiget til i det enkelte tilfælde at bestemme, at en virksomhed, der udelukkende fremstiller sprængstoffer eller krudt, eller som kun i ringe omfang fremstiller krigsmateriel, skal være undtaget fra lovens bestemmelser.

§ 10. Ingen statstjenestemand kan være direktør, bestyrelsesmedlem, medlem af repræsentantskab eller være agent for nogen virksomhed, som tilvirker krigsmateriel.

§ 11. Overtrædelse af de i denne lov indeholdte eller i medfør af samme givne bestemmelser straffes med bøde eller hæfte eller under skærpene omstændigheder med fængsel indtil 1 år.

Stk. 2. Sagerne behandles som politisager.

§ 12. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1937. Samtidig ophæves § 10 i lov nr. 122 af 28. april 1934 om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m.m.

Stk. 2. De ved nærværende lovs ikrafttræden bestående virksomheder, der fremstiller krigsmateriel, skal, for så vidt de ønsker at fortsætte virksomheden, inden 3 måneder efter lovens ikrafttræden til justitsministeriet fremsætte andragende om den i § 1 omhandlede tilladelse indeholdende de i § 2 omhandlede oplysninger. Indtil afgørelse om, hvorvidt tilladelse kan meddeles, er truffet, kan virksomheden fortsættes som hidtil. Justitsministeren kan tillade, at en allerede bestående virksomhed fortsættes, uanset at der i den pågældende virksomhed inden lovens ikrafttræden er anbragt udenlandsk kapital, ligesom justitsministeren, for så vidt en bestående virksomhed i øvrigt ikke opfylder betingelserne i lovens § 1, hvor forholdene gør det nødvendigt, kan fastsætte en passende frist til at bringe forholdet i overensstemmelse med lovens bestemmelser.

Justitsministeriet, den 15. september 1986

ERIK NINN-HANSEN

/ Hans-Viggo Jensen